

lit.: hesla v ESČ: *slovesný tvar určitý, zájmeno osobní, infinitiv, participium, přechodník*

Verbum finitum

→ VF přiděluje výrazu v pozici Subj pád: Nom → VF vyjadřuje shodu se Subj – subjekt-predikátová shoda: **osoba/číslo** a/nebo **rod/číslo**

(1a) *Bratr hraje fotbal.* vs. **Otec zakázal bratrovi bratr hrát fotbal.*
 Nom/Sg/Masc 3/Sg Nom/Sg VIF

(1a') *Sestra hraje fotbal.*
 Nom/Sg/Fem 3/Sg

(1b) *Bratr hrál fotbal.*
 Nom/Sg/Masc Masc/Sg

(1b') *Sestra hrála fotbal.*
 Nom/Sg/Fem Fem/Sg

(2a) *Hraju fotbal.*
 1/Sg

(2b) *Hrál jsem fotbal.*
 Masc/Sg 1/Sg

(2b') *Hrála jsem fotbal.*
 Fem/Sg 1/Sg

→ morfemická struktura VF

a) [[[kořen] téma _{prézentní kmen}] koncovka] → **syntetická forma**

b) [[[kořen] téma _{minulý kmen}] *l*-ový sufix] koncovka] + [klitika] → **analytická (složená) forma**

Syntetické formy VF

viz tradiční dělení konjugace do **5 tříd** – podle **prézentního kmene**

I. třída		II. třída		III. třída	
sg	pl	sg	pl	sg	pl
nes-Ø-u	nes-e-me	tisk-n-Ø-u	tisk-n-e-me	kup-uj-Ø-u (i)	kup-uj-e-me
nes-e-š	nes-e-te	tisk-n-e-š	tisk-n-e-te	kup-uj-e-š	kup-uj-e-te
nes-e-Ø	nes-Ø-ou	tisk-n-e-Ø	tisk-n-Ø-ou	kup-uj-e-Ø	kup-uj-Ø-ou (i)

IV. třída		V. třída	
sg	pl	sg	pl
pros-í-m	pros-í-me	děl-á-m	děl-á-me
pros-í-š	pros-í-te	děl-á-š	děl-á-te
pros-í-Ø	pros-Ø-í (pros-ij-ou)	děl-á-Ø	děl-aj-í (děl-aj-ou)

Analytické formy VF

nes-Ø-l-(Ø/a/o)	jsem	nes-Ø-l-(i/y/a)	jsme
nes-Ø-l-(Ø/a/o)	jsi/'s	nes-Ø-l-(i/y/a)	jste
nes-Ø-l-(Ø/a/o)	Ø	nes-Ø-l-(i/y/a)	Ø

tisk-Ø/nu-l-(Ø/a/o)	jsem	tisk-Ø/nu-l-(i/y/a)	jsme
tisk-Ø/nu-l-(Ø/a/o)	jsi/'s	tisk-Ø/nu-l-(i/y/a)	jste
tisk-Ø/nu-l-(Ø/a/o)	Ø	tisk-Ø/nu-l-(i/y/a)	Ø

kup-ova-l-(Ø/a/o)	jsem	kup-ova-l-(i/y/a)	jsme
kup-ova-l-(Ø/a/o)	jsi/'s	kup-ova-l-(i/y/a)	jste
kup-ova-l-(Ø/a/o)	Ø	kup-ova-l-(i/y/a)	Ø

pros-i-l-(Ø/a/o)	jsem	pros-i-l-(i/y/a)	jsme
pros-i-l-(Ø/a/o)	jsi/'s	pros-i-l-(i/y/a)	jste
pros-i-l-(Ø/a/o)	Ø	pros-i-l-(i/y/a)	Ø

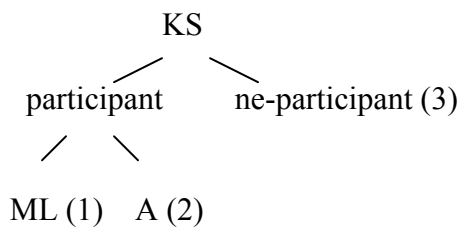
děl-a-l-(Ø/a/o)	jsem	děl-a-l-(i/y/a)	jsme
děl-a-l-(Ø/a/o)	jsi/'s	děl-a-l-(i/y/a)	jste
děl-a-l-(Ø/a/o)	Ø	děl-a-l-(i/y/a)	Ø

(3) *Já hraju fotbal, ale ty nehraješ nic.*

(4) *Kdo tam leží? On tam leží.*

→ *pro-drop* jazyk → subjektové osobní zájmeno jen ve specifických kontextech – ad (2) kontrastivní téma (topik), ad (3) réma (fokus)
srov. něm. *Spiele Fussball.

→ osobní zájmena + demonstrativa (*ten, tamten, tento, ...*) + časová a místní adverbia (*tady, tam, zde; teď, nyní, zítra, včera, ...*) = tzv. **indexy**
- mají „proměnlivou“ referenci v závislosti na komunikační situaci → gramatické rysy osoby a času jsou indexální kategorie

(5) A: *Já (ML) jsem ti (A) o něm (3.os.) vyprávěl.*

B: *Já (ML) vím, že ty (A) jsi mi o něm (3.os.) vyprávěl.*

(6) *Vy bydlíte v Brně?*

Vy jste nepřišel?